

НАРОДНА БАНКА НА РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА

Работилница

„Цените на храната и инфлацијата“

21 април 2008

**ПРОИЗВОДСТВОТО НА БИОГОРИВАТА И НИВНИОТ
ЕФЕКТ ВРЗ ПРОИЗВОДСТВОТО НА ПРЕХРАНБЕНАТА
ИНДУСТРИЈА**

**МАКПЕТРОЛ А.Д.
Јосифовски Андреја**

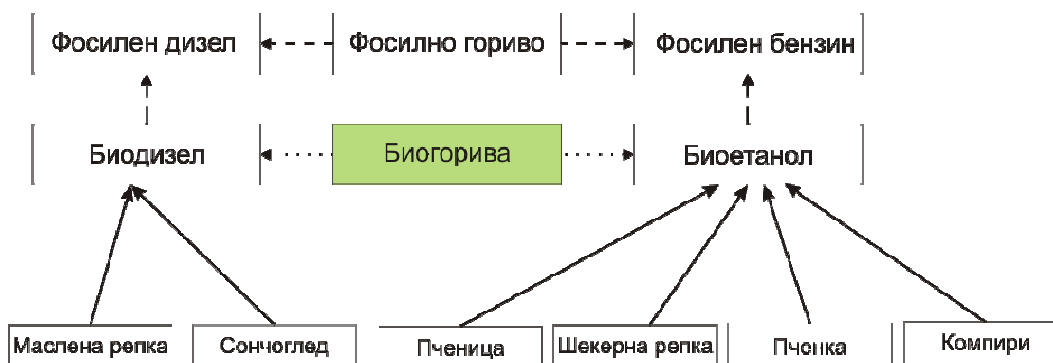
Потсетување од минатогодишната работилница на Народната Банка на Република Македонија 2007 година

Излагање:

БИОГОРИВАТА КАКО ФАКТОР ЗА НАМАЛУВАЊЕ НА УВОЗНАТА ЕНЕРГЕТСКА ЗАВИСНОСТ

Биогорива-поим:

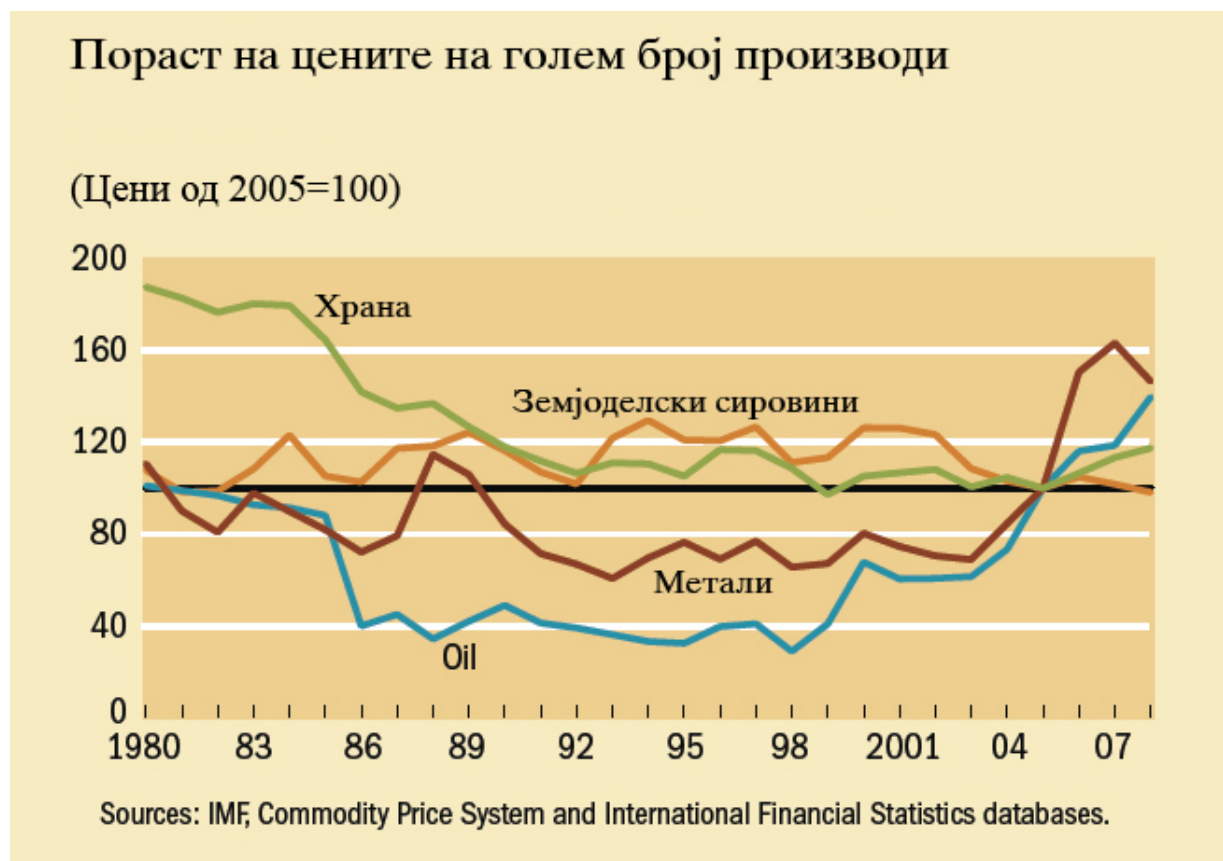
Биогоривата се алтернативни горива за погон на патен транспорт што се произведени од различни видови биомаса(органски материи). Според денешната состојба, најраширени во светот се три вида горива: биоетанол, биодизел и биогаз, а ова излагање се однесува на биодизелот и биоетанолот. Релациите на биогоривата со нивните сировини и фосилните горива и се дадени на Сл.1. Се гледа дека основните сировини за биогоривата се од растително потекло. Наведени се оние растителни сировини што се карактеристични за нашето климатско подрачје.

Сл.1.Основни биогорива и нивната позиција

Светот денес се соочува со висок пораст на цената на повеќе видови производи. Тој процес е интензивиран во првите месеци од оваа година (2008).

Графикон 1.

Цените на многу производи, посебно на оние од нафтата, никелот, пченката и пченицата, достигнале рекордни висини во последните месеци, успорувајќи ги активностите и во главните напредни економии. Оваа тековна појава е поширока и трае подолго од вообичаеното (пр. Од 80тите).

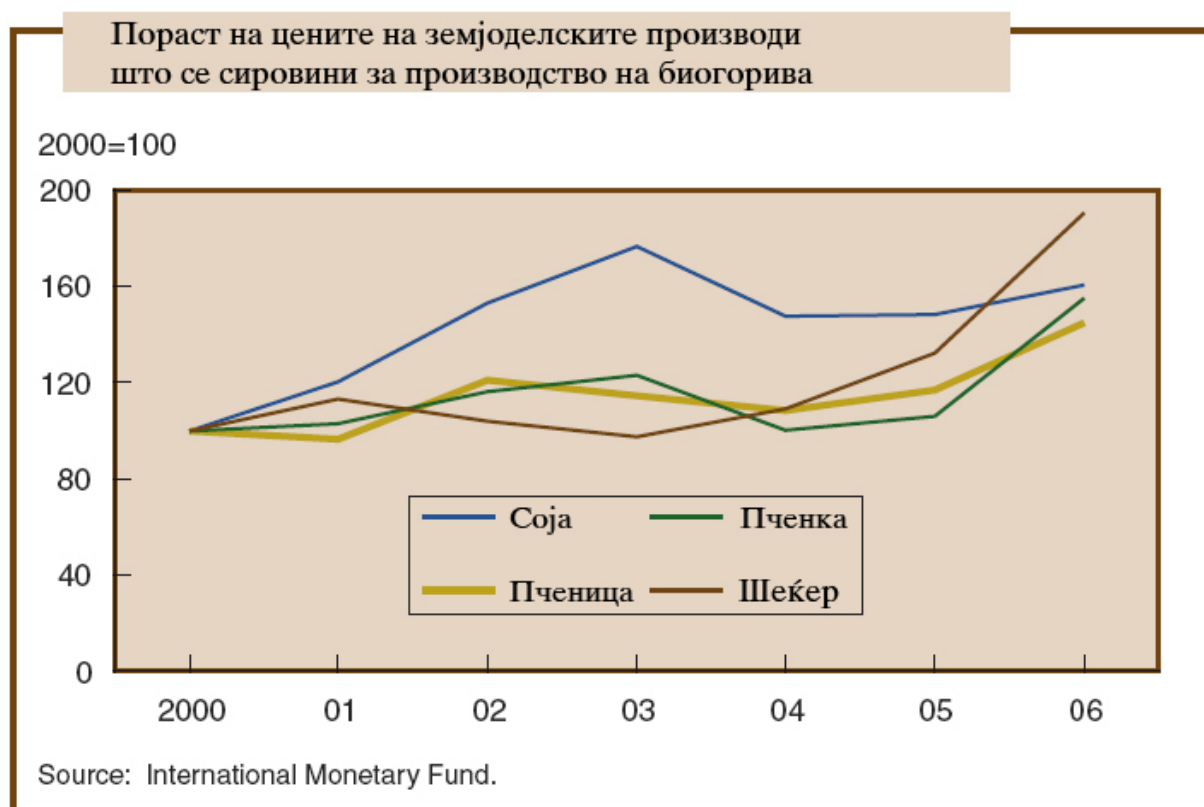
Таквиот процес на зголемувањето на цените на земјоделските производи, предизвикува посебна реакција во областа на производството на земјоделските производи кои се сировина за производство на биогорива.

Порастот на цените за житарките и растителните масла, е од посебен интерес за земјите со мал приход. Бидејќи овие производи претставуваат (зафаќаат) поголем дел од листата на храна.

Историски, ефтините житарки биле основа на најсиромашните.

Учеството на растителните масла во искхраната ги опфаќа од земјите со низок до земјите со висок приход нниз преработена храна.

Графикон 2.

Во 2004-2006 година, во Светски рамки се зголемија цените на земјоделските култури: цената на прченката порасна за 54%; за пченицата и житото, 34 %, сојата, 71%; шеќерот, 75%. Овој тренд уште

повеќе ескалираше во 2007 година, со континуираните барања за биогоривата и сушите во главните производителни земји.

ФАО проценува дека високите цени на храната во 2006 година, ја зголемија сметката на извозната храна на развојните земји повеќе од 10%, во однос на 2005 година.

Организацијата на храна и земјоделие на Обединетите Нации- ФАО

На глобално ниво, голем е бројот на различни ставови од различни релевантни субјекти.

На неодамна изнесените негативни ставови, веднаш реагираше организацијата ФАО, како најповикана во оваа област.

ФАО го изнесе својот став по повод извештајот на специјалниот известувач на Обединетите Нации, кој што даде негативна проценка за производството на биогоривата од земјоделските производи.

„ФАО силно чувствува дека разгледувањата во врска со обезбедување на храна и заштита на човековата околина мора да бидат потполно адресирани пред влегување во инвестиции или политички одлуки, и ние активно работиме да обезбедиме тоа да се случува..“

ФАО пресметал дека денес 41,88 милиони км² земја се достапни за земјоделие, иако само 15,06 км² се користат, и само 0,11 милиони км² денес се користат за производство на биогорива, што не е повеќе од 1% од таа површина.

ФАО проценува дека во 2030 година 0,325 милиони км² ќе се користат како за производство на биогорива што не е повеќе од 2 % од вкупната земјоделска површина.

Европската Комисија изјави дека „не е воопшто во парашање суспендирање на целите (за биогоривата). Ние сме свесни за проблемите но ги земаме предвид при процесот на развојни критериуми“.

Ставовите на претседателот на Светска Банка, Robert Zoellick

Тој согледува 7 фактори што влијаат врз порастот на цената на храната:

- Високи цени на енергијата (влијае врз производните и транспортните трошоци)
- Зголемување на побарувачката од земјите во развој (премин од еден на два obroka дневно).
- Повеќе месо во исхраната
- **Зголемено производство на биогорива**
- Суша во важни региони
- Намалени резерви на храна
- Трговијасо храната како финансиски инструмент

Ниту еден фактор не е сам по себе единствен фактор, ниту биогоривата се примарен фактор во порастот на цените. Се работи за комбинација на настани и фактори.

Непосредни очекувања

Се очекува цените на нафтата да се стабилизираат кога ќе се успори глобалниот развој . Секако дека при тоа ќе има само ограничен пад на цената на нафтата. Високите цени на нафтата се рефлектираат на високите производни трошоци на храна (пестициди,вештачки ѓубрива) како и транспортни трошоци.

Затоа во оваа година се очекува да цените го достигнат својот пик, а потоа да настапи одредено олеснување.

Мерки

Европската Комисија за земјоделие презеде мерки за зголемување како на приносите, така и расположива обработлива земја. Со тоа, обработливите површини кои беа оставани незасеани (set aside) се вклучуваат во процесот и за 2008 година ќе се активираат 2,9 милиони хектари таква површина.

Европската Унија заедно со други високо развиени земји интензивно работи на технологија за добивање на биогорива од т.н. втора генерација сировини кои не припаѓаат на групата храна (целулоза, отпадоци, дрвна маса).

Препораки од ММФ

„Најефикасен одговор од земјите би бил да штоп овеќе ја искористат приликата и исчекорат со напори за охрабрување на домашното агропроизводство со подобрување на инфраструктурата, дистрибуцијата и системот на складирање; зголемува конкуренција, стабилно регулирани услови и пристап до финансии“. Тоа ќе го зголеми производството и снабдувањето со храна.

Македонија- состојба

Земји без сопствени извори на фосилни горива , но традиционални производители на земјоделски производи, како што е Република Македонија, имаат ретка прилика да обезбедат услови за производство на храна, сировини за биогоривата и самите биогорива во услови на висока цена на увозната нафта. При тоа додатно се генерираат придобивки како развој на руралните подрачја и намалена емисија на штетни гасови.

Конкретна можност е да се обезбеди како сировина маслодајна репка за капацитетот на Макпетрол А.Д. за производство на биодизел. За досегашната работа се врши увоз на сурово растително масло. Постигнување на 30 000 тони маслодајна репка би бил конкретен почеток со оглед на тоа дека површините под оваа култура се силно

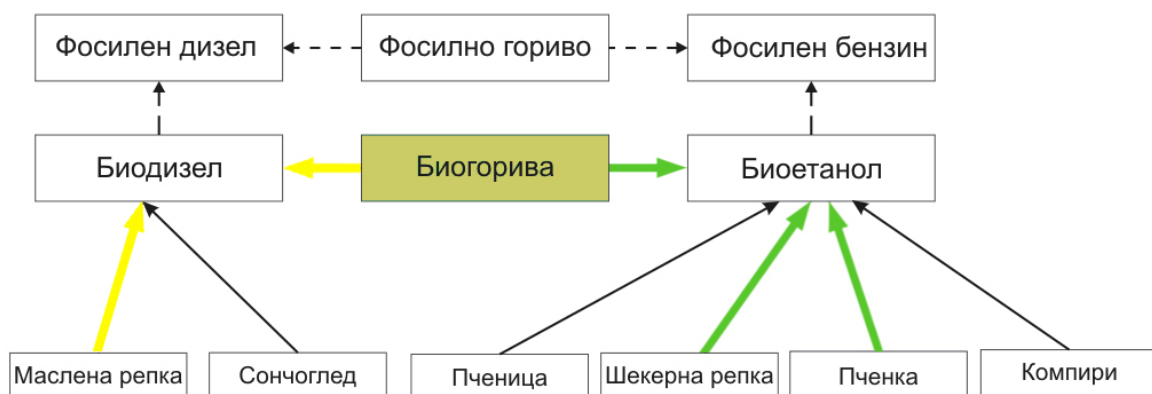
намалени. При тоа е битно да се применат современи агортехнички мерки.

Со овие комбинирани мерки се постигнува:

- Зголемен принос по хектар
- Зголемување на посеаните површини со искористувањето на досега необработените
- Зголемена можност за пласман на соодветните култури

Реализирањето на овие задачи во Република Македонија се прва фаза на производство и примена на биогорива.

Како што е споменато во овој труд(сл.1) следна фаза би било производство на биоетанол од шеќерна репка и житарки, со перспектива, користење на целулоза како суровина.

Заклучок

Храната и биогоривата не се исклучуваат меѓусебно.

При производството на биогоривата се создаваат нузпроизводи кои служат како храна на стока. Тоа е и почеток на нови современи гранки како што е биекономијата.

Во развој се технолошки процеси што обезбедуваат биогоривата да се произведуваат од сировини што не се во групата за исхрана на човекот. Со нивна примена ќе се намали ценовниот притисок врз храната, а истовремено ќе се совладаат нови процесни технологии.

Како земја што не располага со свои сопствени фосилни горива, за Република Македонија единствено решение е да се компонираат нашите споменати предности, дури и во тешки ценовни периоди.

Овој процес на помасовно производство и примена на биогоривата е засега единствено конкретно решение за намалување на потрошувачка на фосилни горива во транспортот. При тоа да се има предвид состојбата со користењето на водата врз земјоделското производство.

Сигурно е дека ќе трае подолг период, доволен да нашата економија се позиционира и здобие со бенефит..